

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อและนามสกุล นางสาวกณิศา บุญยิ่ง
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณี ต่างวิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(อาจารย์ฐวัฒน์ พานิชโยทัย)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณี ต่างวิวัฒน์)

  ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ผู้วิจัย นางสาวกณิศา บุญยิ่ง รหัสนักศึกษา 2559001355

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร (4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในการศึกษาค้นคว้านี้ เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน 115 ราย ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) อกม.ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.92 ปี จบประถมศึกษา อาชีพหลักคือเกษตรกร มีอาชีพเสริมคือค้าขายและรับจ้าง มีรายได้จากการเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 203,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 106,000 บาท/ปี รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 307,000 บาท ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 22.8 ไร่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 18.30 ไร่ ขนาดพื้นที่เช่า เฉลี่ย 4.52 ไร่ แรงงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2.68 คน แรงงานชายเฉลี่ย 1.62 คน แรงงานหญิงเฉลี่ย 1.07 คน การดำรงตำแหน่งทางสังคมส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย 2.87 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าชกส. การเข้ามาเป็น อกม.มาจากผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือก สาเหตุที่มาทำหน้าที่ อกม.ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร และได้เข้ารับการอบรม มีบางส่วนที่ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรส่วนใหญ่จะมีการประชาสัมพันธ์ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ บุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง อกม.ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อกม. ในประเด็น อกม. เป็นตัวแทนของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน (2) ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ โดยส่วนใหญ่ตอบถูก 10 -12 ข้อจากจำนวนคำถามทั้งหมด 15 ข้อ (3) ความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการปฏิบัติงานและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของ อกม. ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (4) ระดับปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะให้มีคำตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ขอให้เจ้าหน้าที่อธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูลและควรจัดให้มีการอบรม ทัศนศึกษาดูงานในต่างพื้นที่เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานให้มีการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับ อกม. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ บทบาท อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Thesis title: The Roles of Village Agricultural Volunteers on Agricultural Extension Work in Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province

Researcher: Miss Kannida Boonying, **ID:** 2559001355 ;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: Bumpen Keowan, Associate Professor (2) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study (1) basic personal socio-economic condition of village agricultural volunteers, (2) knowledge regarding the role of village agricultural volunteers on agricultural extension work, (3) opinion and satisfaction of village agricultural volunteers toward their work performance according to the roles of agricultural extension, (4) problems and suggestions for the roles of village agricultural volunteers.

In this study, data were collected by interview from all of the population or a number of 115 village agricultural volunteers. Data were analyzed by using statistics including percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

Results of the study found that (1) most of the village agricultural volunteers were male with the average age of 51.92 years. The main occupation was agriculture while part time job included small business and working for wages. The average household income from agricultural sector was 203,000 baht/year. The average annual income from non-agricultural sector was 106,000 baht. The average total household income was 307,000 baht/year. The average total agricultural land was 22.8 rai (1 rai = 1,600 square meters). Out of 18.30 rai belonged to them and the rest 4.52 rai were rented by them. The average household agricultural labor was 2.68 persons; the average male labor was 1.62 persons, and the average female labor was 1.07 persons. For social appointment, most of them were in the village committee position. The average work performance was 2.87 years. Most of the group members/agricultural institute members were customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The reason for being village agricultural member, they were selected by community leaders and because of their agricultural occupation. Besides, they had previously been trained and some of them went on study visit. In terms of basic agricultural recording, most of them learned from public relations, media, individual, and from activity participation which was mostly at medium level. (2) Most of the village agricultural volunteers gained knowledge and understanding as they were representatives of each village. On the topic of understanding in the roles, most of them answered correctly 10-12 items from the total 15 questions. (3) The opinion towards needs in work performance and opinion towards actual work performance of village agricultural volunteers, both issues were at high level. The work was well supported by relevant work units under the Ministry of Agriculture and Cooperatives. (4) Problems in work performance were at medium level. They suggested that village agricultural volunteers should have salary for work motivation, in data recording, they asked for clear explanation of forms by government officials. Hence, training and study visit to other places should be organized enabling them to increase learning skills in work performance as well as innovative technology transfer including integration with relevant work units to facilitate the speed of work performance.

Keywords: Role, Village agricultural volunteer, Nakhon Si Thammarat Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากท่านอาจารย์ธวัช นันทน์ พานิชโยทัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ และขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณะอาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้กรุณาชี้แนะให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกทุกด้าน ในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ จนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณอารีย์ กาไรภูมิ คุณอริยญา กาไรภูมิ คุณระพีพันธ์ ถินฐ และ ผศ.ดร.ระพีพร เรืองช่วย ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องข้อมูล เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ี่ ๆ น้อย ๆ เพื่อนักศึกษาร่วมรุ่นทุกท่านที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจเสมอมา พร้อมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนบรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจาก คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว บุญยิ่ง ทุกท่าน ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจ นับเป็นสิ่งที่มีความค่ายิ่ง จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

กณณดา บุญยิ่ง

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท	8
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	14
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	19
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	22
สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	32
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	36
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริม การเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	49
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจเกี่ยวกับบทบาท ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	51
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	56
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
สรุปการวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	80
แบบสัมภาษณ์.....	81
ประวัติผู้วิจัย.....	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) รายตำบล.....	28
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	36
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	37
ตารางที่ 4.3 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	42
ตารางที่ 4.4 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ.....	46
ตารางที่ 4.5 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล.....	47
ตารางที่ 4.6 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม.....	48
ตารางที่ 4.7 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริม การเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	49
ตารางที่ 4.8 จำนวนข้อที่ตอบถูกเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	53
ตารางที่ 4.9 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร	51
ตารางที่ 4.10 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร	52
ตารางที่ 4.11 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน	52
ตารางที่ 4.12 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	53
ตารางที่ 4.13 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	54
ตารางที่ 4.14 ระดับของปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	56
ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน.....	60

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
--	---

